

เสียงครูภาษาไทย

TwoSuns ภาวงาม

ครูสังคม เกสซ์มาลา

โรงเรียนบ้านโสกกรัง หนองบัวแดง ชัยภูมิ

นกหลานคนบ้านนอกยากจน ออกจากบ้าน บวชเรียนในวัด เป็นมหาเปรียญ ออกจากวัด สอบเป็นครู ได้อยู่กับโรงเรียน เป็นวิถีของผู้คนจำนวนไม่น้อยในสังคมไทย

ครูสังคม เกสซ์มาลา, เกิดมัญจาคีรี ขอนแก่น จบ ป.4 ขวบ เป็นสามเณรที่วัดบ้านเกิด นัยว่าถ้าไม่ไปบวช จะไม่มีโอกาสศึกษาเล่าเรียน เช่นเดียวกับเด็กชนบทสมัยนั้น ย้ายวัดเรียนไปเรื่อยๆ กระทั่งจบเปรียญธรรม 3 ประโยคตอนเป็นสามเณรหนุ่มน้อย จบชั้น ม.ศ.3 โรงเรียนวัดศรีนวล ขอนแก่น ไปเรียนต่อ ม.ศ.5 วัดทุ่งศรีเมือง อุบลราชธานี ใช้สิทธิในการเป็นครูสอนปริยัติธรรม สอบชุดครู พ.กศ. ได้ และจบปริญญาตรีในเวลาต่อมา บรรลุเป็นครูครั้งแรกที่เขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา ปัจจุบันเป็นครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านโสกกรัง อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ

นอกจากเป็นครูมา 30 กว่าปี ยังเป็นนักเขียน มีผลงานทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น หลายเล่ม อาทิ 'หวดฮ้าง' 'โรงเรียนในภู' 'ในทุ่งเปลี่ยว' ฯลฯ เป็นบุคคลดีเด่นด้านวัฒนธรรมของจังหวัด ชัยภูมิ สาขามนุษยศาสตร์ (ภาษาไทย) ประจำปี 2549 เป็นศิลปินพื้นบ้าน สาขา วรรณกรรม จากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปี 2552 ครูสังคมบอกว่า "ปัจจุบันเป็นนักเขียนอิสระ คอลัมนิสต์ เกษตรกร และครูน้อย"

"ปัจจุบันเน้นการเรียนการสอนที่เป็นผลกลมๆ คือตัวเลข ทั้งที่จริงๆ แล้วการสอนภาษาไทย โดยเฉพาะวรรณคดี วรรณกรรม ฯลฯ เหล่านี้ล้วนมีผลต่อการพัฒนาคนในระยะยาว เช่น สร้างคนให้รักการอ่าน แล้วสิ่งอื่นๆ จะตามมามากมาย ไม่ต้องไปพร่ำบ่นเรื่องศีลธรรม ความดีงามอะไรหรอก เพราะวรรณกรรม วรรณคดีที่ซึมเข้าไปอยู่สายเลือดของพวกเขาแล้ว ไม่มีวันไหลไปด้านต่ำ รู้คิดวิเคราะห์วิจารณ์อะไรควรไม่ควรเอง...เป็นที่น่าเสียดายที่ปัจจุบันเด็กไทยนอกจากจะอ่อนแอด้านภาษาไทยแล้ว ยังไม่ซึมซาบด้านวรรณกรรมอีกด้วย ครูเองดูเหมือนไม่เป็นแบบอย่างในการอ่าน ครูบางคนหลังจากสอบบรรจุได้แล้ว ไม่อ่านหนังสืออ่านได้อีกเลย แม้แต่ครูที่จบเอกภาษาไทยมา ก็ไม่ได้กระตือรือร้นในอันสร้างพื้นฐานการอ่านแก่เด็ก ซ้ำติดในกรอบเดิมๆ ไม่เปลี่ยนแปลง ในขณะที่โลกด้านภาษาก้าวไปสุดกู่แล้ว..."

โลกภาษาก้าวไปสุดกู่แล้ว...การเรียนการสอนภาษาไทยทุกวันนี้ ต้องเผชิญกับอะไรบ้าง?

"ปัญหาที่หนักหนาสาครจรจ คือ เด็กอ่านหนังสือไม่ได้ อ่านไม่ออก และอ่านไม่คล่อง รองลงมาคือ ไม่สนใจการอ่าน...ปัญหาอันดับถัดมา ครูไม่มีความหลากหลายในการสอน ขาดการกระตุ้นให้เด็กอยากเรียน อยากอ่าน ครูจะสร้างเด็กให้เป็นนักอ่านหรือเข้าไปใช้ห้องสมุดมากๆ เฉพาะยามประกวดโรงเรียนเท่านั้น ชอบทำงานตามคำสั่ง เช่น ถ้า พ.ศ.ไหน ยุคไหน ส่งเสริมการอ่าน ก็จะจัดประกวดห้องสมุดดีเด่น ครั้นผ่านการประกวด หรือได้รางวัลมาแล้ว ห้องสมุดก็กลายเป็นป่าช้าอีกครั้ง การอ่าน กิจกรรมดีๆ เช่น 'วางทุกอย่าง อ่านทุกอย่าง' หลังพักเที่ยงก็หายไปด้วย... ปัจจุบัน หากครูสอนที่เล่านิทานเก่ง หรือนำนิทานมาสอนเด็กแทบไม่มีเลย ข้าครูบางคนมองว่านิทานเป็นเรื่องลัทธิเพทุบาย เป็นเรื่องเด็กเล่น ไปดูเถอะ ครูหรือคนใหญ่นิทานไม่เป็นแล้ว ทั้งๆ ที่นิทานเป็นโลกจินตนาการอันงดงาม...เด็กรักการอ่าน การเขียน

เพราะเคยฟังนิทานมาก่อนทั้งนั้น...อุปสรรคที่ใหญ่หลวงที่สุดคือรัฐ ผู้บริหารไม่มีความจริงจังด้านการส่งเสริมการอ่าน สอนภาษาไทยก็เพื่อจะได้คะแนน O-NET สูงๆ สอนแบบตัวข้อสอบแล้วก็สอนให้จำ..."

ท่ามกลางปัญหาการเรียนการสอนที่ยาก ครูแต่ละคนก็ยังคงพยายามในแต่ละวิธีการ...

"หัวใจสำคัญด้านการสอนภาษาไทย วรรณกรรม วรรณคดีคือ 'สร้างให้เด็กรักการอ่าน' ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ กระตุ้นให้เห็นความงามง่ายของภาษา กาพย์ กลอน ฯลฯ โดยครูต้องมีปฏิภาณ ไหวพริบ... ประการสำคัญ ต้องใช้สื่อเป็น ครูภาษาไทยไม่ใช่จะบรรยายอย่างเดียว ต้องแสวงหาลืออื่นๆ เช่น พวกมัลติมีเดีย หรือแบบฝึกต่างๆ เข้าไปช่วย...การท่องจำบทอาขยาน ผมยังเห็นว่าสำคัญอยู่ไม่น้อย มันจะซึมซับเข้าไปในตัวนักเรียนแบบไม่รู้ตัว สมัยเราเป็นเด็กเห็นใหม่ที่เราจำติดตาติดใจอย่างไร แล้วมันเข้ามามีผลต่อเราเมื่อโตขึ้นอย่างไร...การสอนภาษาไทย ต้องส่งเสริมให้เด็กรู้จักใช้จินตนาการให้เป็นประโยชน์ ให้รู้สึกว่ายากแล้วสนุก ไม่เครียด และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงๆ...เราต้องกลับมาส่งเสริมนิสัยรักการอ่านจริงๆ จังๆ อย่าทำเพียงเพราะการประกวด และหรือเพื่อการผ่านการประเมินจาก สมศ. เท่านั้น...ก่อนจะสอนการประพันธ์ ต้องกลับไปส่งเสริมการเขียนบันทึกประจำวัน ให้พวกเขาสนุกที่จดบันทึก กล้าที่จะเขียน ให้อิสระ เขียนผิดบ้าง ถูกบ้าง

ไม่เป็นไร คิดดูถ้าเด็กบันทึกประจำวันเป็นตั้งแต่อยู่อนุบาล หรือ ชั้น ป.1 จนไปถึงชั้น ม.6 ทำต่อเนื่อง เชื่อเถอะว่าเขาจะรัก การอ่านการเขียนไปเองโดยอัตโนมัติ...เด็กอ่านเป็นเขียนเป็นแล้ว ไม่ต้องห่วงเรื่องการคิดวิเคราะห์อะไรนั้น คะแนนก็จะดีขึ้นมาเอง การประพันธ์ วรรณกรรมอะไรนั้น จะตามมาโดยไม่ต้องไปลงทุน อะไรมาก แต่ที่เห็น และเป็นอยู่คือ ฮิตเป็นพักๆ ทำเป็นช่วงๆ เสร็จแล้วก็ลืมกันไป..."

ในงานวรรณกรรมของครูสังคม มักมีสีสัน กลิ่นอาย หรือน้ำเสียงภาษาที่คลละเคล้า ทั้งภาษาไทยและภาษาถิ่น ส่วนหนึ่ง เขายังมีพื้นฐานการเรียนภาษาบาลีสันสกฤตอีกด้วย...

"ภาษาถิ่น ก็คือ ภาษาไทย เป็นภาษาของคนไทย เพียงแต่ มันไปอยู่ถิ่นฐานบ้านช่องของนักเรียนเท่านั้น...สอนด้วยภาษาถิ่น ก่อนแล้วค่อยแปลเป็นภาษาไทยอีกที่ก็ยิ่งได้ ผมเป็นคนไม่ เครื่องเคียดกับภาษา เพราะตอนเขียน ตอนสอน ไม่เคยไปแยก ว่าอันไหนถิ่น อันไหนไทยกลาง เพียงแต่ให้แยกแยะว่า สิ่งไหน อันไหน สถานะใด ควรใช้ภาษาถิ่น ภาษากลาง ภาษาราชการ เท่านั้น...บางคนบ้านขาดห้ามเด็กพูดภาษาถิ่นในโรงเรียน ไปกลัวอะไร มันด้อยตรงไหน ผมไม่เห็นผลเสียของภาษาถิ่นเลย ตรงข้ามกลับเห็นความมอถึการของมัน เช่น ภาษาลาวอีสาน ฝูญานี้ มันงามนัก น้อยนักที่เราจะเห็นความงาม ความสำคัญ ของมัน ผมคิดนะ สอนมันภาษาถิ่นล้วนๆ ไปเลยก็ได้ เพราะ คนจะดี จะเลว มันไม่ได้อยู่ที่ภาษาถิ่น ภาษากลางอะไรดอก... ภาษาเป็นเพียงเครื่องมือการสื่อสาร คุณสื่ออย่างไรมันจึงจะมี ประสิทธิภาพต่างหาก..."

ท่ามกลางโลกสมัยใหม่-ครูสังคมยังคงเฝ้ายถึงบทอาชยานไทย และผูกพันถึงถิ่นอีสาน อย่างภาคภูมิใจ!

พ.ศ. ๒๕๕๖ เมษายน ๒๕๕๖ ■